

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра філософії

06-07-171М

Методичні вказівки

та плани семінарських занять
з навчальної дисципліни

«Українська філософія: історія і сучасність»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійними програмами «Міжнародні
культурні зв'язки та міжкультурні комунікації»,
«Креативна та цифрова культура» спеціальностей
034 «Культурологія» 031 «Релігієзнавство»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ ЕМ
Протокол № 11
від «28» жовтня 2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки та плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Українська філософія: історія і сучасність» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації», «Креативна та цифрова культура» спеціальностей 034 «Культурологія», 031 «Релігієзнавство» денної форми навчання [Електронне видання] / Наконечна О. П. – Рівне : НУВГП, 2020. – 33 с.

Укладач: Наконечна О. П., доктор філософських наук, професор кафедри філософії.

Відповідальний за випуск: Наконечна О. П., доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії НУВГП.

Керівник групи забезпечення спеціальності
«Релігієзнавство»

Наконечна О. П.

Керівник групи забезпечення спеціальності
«Культурологія»

Залужна А. Є.

© О. П. Наконечна, 2020

© НУВГП, 2020

Зміст

Вступ.....	3
1. Структура навчальної дисципліни.....	4
2. Загальні положення.....	5
3. Плани семінарських занять.....	6
4. Тести	24
4. Методи оцінювання знань.....	31
5. Розподіл балів, що отримують студенти.....	32
6. Рекомендована література.....	33

Вступ

Навчальна дисципліна «Українська філософія: історія і сучасність» циклу професійної та практичної підготовки бакалавра спеціальностей «Культурологія» та «Релігієзнавство» сприяє прилученню студентів до інтелектуального змісту людської духовності через ознайомлення з історичною еволюцією і сучасним змістом філософських проблем.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення з основними віхами виникнення і становлення української філософії як важливого складника самоусвідомлення національної духовної культури та визначення її місця в системі світової філософії й сучасного філософського процесу.

Опанування курсу вимагає цілеспрямованої та активної роботи на лекціях, семінарських заняттях, самостійної підготовки, ознайомлення з філософськими творами.

Мета дисципліни: ознайомлення студентів з історичним розвитком української філософії, її самобутністю, збереженням неперервності своїх традицій та сучасним тлумаченням філософських проблем; знайомство з визначними філософськими персоналіями через освоєння відповідних філософських ідей та концепцій; формування навиків аналітичного мислення і методологічної культури; прилучення до гуманістичного змісту філософської культури.

Завдання: формування висококультурних фахівців з національною самосвідомістю, що володіють навиками аналітичного та критичного мислення, методологічною культурою, гуманістичним світоглядом та здатністю до відкритого діалогу в інформаційному просторі сучасного буття.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- **знати:** особливості розвитку філософської думки України як важливого чинника національної ідентифікації; особливості, що визначають її місце в системі світової філософії; провідні тенденції і концепції сучасного філософування.
- **уміти:** аргументовано розкривати зміст основних філософських ідей, володіючи системою їх філософських понять; реферувати оригінальні філософські тексти й розуміти їх місце в системі філософського знання; здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; використовувати отримані знання для постановки та вирішення професійних проблем.

Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1. (2 курс, 1 сем.)				
Змістовий модуль 1. Формування та етапи розвитку української філософії				
Тема 1. Формування, етапи, особливості та риси української філософії.	2	2	8	12
Тема 2. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу (XVI-XVII ст.).	2	2	8	12
Тема 3. Філософія у Києво-Могилянській академії.	2	2	10	14
Разом за модулем 1.	6	6	26	40
Модуль 2. (2 курс, 1 сем.)				
Змістовий модуль 2.				
Тема 4. Філософія	2	4	10	16

Просвітництва (XVIII ст.). Г. Сковорода – засновник класичної української філософії.				
Тема 5. Українська філософія XIX ст.	2	4	10	16
Тема 6. Українська філософія XX ст. у контексті світової філософської думки.	4	4	10	18
Разом за модулем 2.	8	12	24	50
Усього годин за курсом	14	18	50	90

Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
Модуль 1.		
1.	Формування, етапи, особливості та риси української філософії.	2
2.	Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу (XVI-XVII ст.).	2
3.	Філософія у Києво-Могилянській академії.	2
Разом за модулем 1.		6
Модуль 2.		
4.	Філософія Просвітництва (XVIII ст.). Г. Сковорода – засновник класичної української філософії.	4
5.	Українська філософія XIX ст.	4
6.	Українська філософія XX ст. у контексті світової філософської думки.	4
Разом за модулем 2.		12
Разом		18

2. Загальні положення

Методичні поради по підготовці до семінарських занять

Семинарські заняття є важливою формою самостійної роботи студентів по оволодінню змістом дисципліни «Українська філософія: історія і сучасність».

Вивчивши матеріал прослуханої лекції, студент готується до семінарського заняття відповідно до поданого плану. Необхідною умовою якісної підготовки є оволодіння понятійно-категоріальним апаратом (основні поняття і категорії).

При підготовці студент повинен користуватися як базовою (підручники), так і допоміжною (статті, монографії, першоджерела) літературою, використовуючи різні джерела інформації.

Для самостійної перевірки засвоєних знань до кожного заняття сформульовані контрольні питання.

Важливою формою змістовного оволодіння філософською спадщиною є робота над філософськими текстами (першоджерелами), які подаються до кожного семінарського заняття.

Поглибленому вивченню окремих питань сприяють індивідуальні завдання та питання для дискусії, що мають різний рівень складності, є сучасними та актуальними, готуючи які студенти мають можливість виявити аналітичні та розвинути творчі та ораторські здібності (і, звичайно, отримати додаткові бали).

3. Плани семінарських занять

Модуль 1. (2 курс, 1 сем.)

Змістовий модуль 1. Формування та етапи розвитку української філософії

Тема 1. Формування, етапи, особливості та риси української філософії

Основні категорії і поняття: ісихазм, патристика, любомудріє, агіографія, аеропагітика, неоплатонізм, софійність, антеїзм, кордо центризм.

План

1. Зародження, основні етапи та особливості розвитку філософської думки України.
2. Формування та джерела філософської культури Київської Русі (X – XII ст.).
3. Екзистенціально-софійне спрямування киево-руського «любомудрія».

4. Філософські ідеї в духовній культурі України XII – XIV ст. (агіографія, аеропагітика, неоплатонізм).

Контрольні питання

1. Назвіть етапи, особливості та риси української філософії.
2. Які витоки і основні риси світогляду Київської Русі?
3. Охарактеризуйте основні ідеї філософської культури Київської Русі?
4. Що таке любомудріє, агіографія, аеропагітика, неоплатонізм, софійність, антеїзм, кордоцентризм?

Індивідуальні завдання

1. Охарактеризуйте основні архетипи національної культури та світоглядні риси українського народу та їх вплив на українську філософію [6. С. 6-37; 8. С. 291-300; 9. С. 147, 159-162; 15. С. 186-187; 18. С. 403-408].
2. Розкрийте зміст національно-культурної ідентичності української філософії, звернувшись до статті І.Лисого [10. С. 135-149].
3. Розкрийте значення концепту філософської культури для розуміння сутності історії української філософії [3. С. 6-35; 12].
4. Розкрийте витоки і основні риси світогляду Київської Русі? [2. С. 25-45; 3. С. 62-75].
5. Спробуйте описати світогляд Володимира Мономаха та визначити його розуміння людини, її ставлення до Бога, прочитавши «Повчання» та «Лист Володимира Мономаха до Олега Святославовича» [16. С. 158-168; 11. С. 27-28]. Чому Є. Маланюк назвав його першим європейським гуманістом?
5. Охарактеризуйте, як тлумачить Іларіон Київський природу людини до і після навернення до християнства, звернувшись до уривку з його роботи «Про закон і благодать» [3. С. 75-85; 6. С. 8-22; 16. С. 147-157].
6. Розкрийте розуміння філософії Климентом Охридським: «Філософія – це знання божіих та людських речей, що навчає як людина може наблизитись до Бога, як ділами своїми уподібнитись за образом і подобою творцеві своєму». В чому виявляється відмінність від античного розуміння філософії?
7. Звернувшись до праці О. Кульчицького «Іван Мірчук – дослідник української духовності» та проаналізуйте його розуміння впливу українського світогляду на українську філософію. [16. С. 57-64].

Проблемні питання та питання до дискусії

1. З якого часу слід починати відлік історії української філософії і чому?
2. В чому виявляється специфіка української філософської парадигми? Розкрийте різні позиції.
3. Чи можна стверджувати, що філософська думка Київської Русі являла собою морально-філософсько-теологічний синкретизм?

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ: Наукова думка, 1996.
3. Горський В.С. Філософія в українській культурі (методологія та історія). Київ, Центр практичної філософії, 2001.
5. Історія філософії України. Підручник. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1994.
6. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.
7. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2003.
8. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ : Києво-Могилян. акад., 2008.
9. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен-Львів., 1995.
10. Лисий І.Я. Національно-культурна ідентичність української філософії у баченні Вілена Горського. Філософська думка. 2008. № 5. С. 135-149.
11. Людина і довкілля. Антологія : У 2 кн. Кн.2. Київ : Заповіт, 1995.
12. Наконечна О.П. Концепт філософської культури у контексті самовизначення української і російської філософії. Російська філософія : історія, методологія, життя. Вісник товариства російської філософії при українському філософському фонді. Вип.10. Київ, 2011 С.135-141.
15. Українська культура : Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. Київ : Либідь, 1993.
16. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.

17. Філософія: світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ : Либідь, 2003.

18. 06-07-144. Методичні рекомендації до вивчення теми: «Філософська думка України» на семінарських заняттях з дисципліни «Філософія» для студентів всіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання / Наконечна О.П. Рівне : НУВГП, 2015. 38 с.

Тема 2. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу (XVI – XVII ст.)

Основні поняття і категорії: Ренесанс, гуманізм, патристика, ісихазм, вчення про першооснови, гуманістичний антропоцентризм, людина, двонатурність, мікро- та макрокосм, душа, самопізнання, природне право.

План

1. Основні етапи і риси Відродження в Україні.
2. Основні філософські проблеми у творчості українських гуманістів Ю. Дрогобича, С. Оріховського, К. Саковича, Віталія з Дубна.
3. Розвиток реформаційно-гуманістичних ідей в Острозькому культурно-освітньому центрі.
4. Братства та їх роль у духовному житті українського народу.

Контрольні питання

1. Назвіть основні етапи і риси Відродження в Україні.
2. Які філософські засади ренесансно-гуманістичних ідей в Україні?
3. Розкрийте основні філософські проблеми у творчості українських гуманістів.
4. Охарактеризуйте основні ідеї діячів Острозького культурно-освітнього центру.

Індивідуальні завдання

1. Розкрийте особливості та етапи формування і розвитку ренесансного гуманізму в Україні. Що спричинило, поширення ідей гуманізму в Україні?
2. Опрацювавши уривок з праці С. Оріховського «Напучення польському королеві», спробуйте визначити основні погляди філософа на:
- державу;

- форми політичного управління;
 - значення закону (природне право);
 - якими повинні бути особисті якості правителя [5. С. 109-118].
3. Уважно прочитавши уривок з «Зеркальця богослові» К. Транквіліона-Ставровецького визначте основну суть вчення про першооснови. Хто з західноєвропейських філософів уже висловлював подібні думки? В чому виявляються елементи ренесансного гуманізму у творчості автора? Відповідь аргументуйте [5. С. 88-100].
 4. Звернувшись до праць К.Саковича [6. С. 100-109] розкрийте його розуміння людини і душі.
 5. Охарактеризуйте світогляд І Вишенського, звернувшись до його твору [7. С. 191-201].
 6. Розкрийте основні ідеї твору Віталія з Дубна «Діоптра...» [5. С. 74-87]. З якими ідеями західноєвропейської філософії вони перекликаються?
 7. Розкрийте роль братств і братських шкіл у духовному житті українського народу.

Проблемні питання та питання до дискусії

1. Покажіть вплив філософських думок доби Київської Русі на подальший розвиток історії української філософії.
2. Що у філософських переконаннях І. Вишенського заслуговує на особливу увагу і необхідність сучасних досліджень або на критику?
3. Розкрийте зміст дискусії між «традиціоналістами» і «книжниками». Чи була їх дискусія історично виправданою?

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ : Наукова думка, 1996.
3. Історія філософії : Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І. Ярошовця. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2002. Ч.7. С.744-770.
4. Історія української філософії : навч. посіб. / Русин М. Ю., Огородник І. В. та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008.
5. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.
6. Людина і довкілля. Антологія : У 2 кн. Кн.2. Київ : Заповіт, 1995.

7. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
8. Вишенський Іван. Твори. Київ, 1986.
9. Кащуба М. В., Паславський І. В., Захара І. С. Філософія Відродження на Україні. Київ, 1990.
10. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Київ, 2000.
11. Нічик В. М., Литвинов В. Д., Стратій Я. М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні. Київ, 1991.
12. Пам'ятки братських шкіл на Україні. Кінець XVI – початок XVII ст. тексти і дослідження. Київ, 1988.
13. Пащук А. І. Іван Вишенський – мислитель, борець. Львів, 1990.

Тема 3. Філософія у Києво-Могилянській академії (XVII – пер. пол. XVIII ст.).

Основні поняття і категорії: натурфілософія, пантеїзм, деїзм, матерія, субстанція, рух, простір, час, істина, душа, дух, людина, свобода волі, благо, добродієність.

План

1. Києво-Могилянська академія в історії української філософії.
2. Розуміння філософії у професорів Києво-Могилянської академії.
3. Проблеми онтології, натурфілософії та теорії пізнання.
4. Проблеми людини та моралі у філософських курсах професорів Києво-Могилянської академії.

Контрольні питання

1. Які етапи еволюції філософської думки Києво-Могилянської академії?
2. Яка роль Києво-Могилянської академії в історії української філософії?
3. На яку філософську традицію опирались професори академії?
4. Розкрийте особливості розуміння філософії у професорів Києво-Могилянської академії.
5. Охарактеризуйте проблеми онтології, натурфілософії та теорії пізнання у філософських курсах професорів Києво-Могилянської академії.
6. В чому особливість тлумачення людини та моралі у філософських курсах професорів Києво-Могилянської академії?

Індивідуальні завдання

1. Які існують підходи до осмислення місця Києво-Могилянської академії в історії української філософії? Обґрунтуйте свою позицію.
2. Розкрийте розуміння філософії у професорів Києво-Могилянської академії. Чим воно відрізняється від тлумачення філософії у Київській Русі?
3. Розкрийте тлумачення метафізики І. Гізелем у праці «Метафізичний трактат» [10. С. 287-303]. Як філософську традицію він наслідує? Здійсніть порівняння.
4. Визначте сутність філософії та основні причини її походження, опрацювавши уривок з «Курсу лекцій з філософії» Г. Щербацького [5. С. 218-220, 230-233].
5. Розкрийте філософську позицію Г. Кониського, прореферувавши уривки з його твору «Загальна філософія...» [11. С. 160-169; 6].
6. Охарактеризуйте погляди І.Гізеля на природу душі, звернувшись до його праці «Твір про всю філософію» [11. С. 137-141].
7. Звернувшись до уривку з праці Ф. Прокоповича «Натурфілософія, або Фізика» обґрунтуйте, в чому, на думку автора, природа збігається з мистецтвом і в чому полягає їх відмінність [8. С. 119-123; 11. С. 141-160].
8. Опрацювавши уривок з «Курсу лекцій з філософії» Г. Щербацького [5. С. 207-218, 220-230] розкрийте його погляди на природу пізнання і науку.
9. Розкрийте філософську позицію Ст. Яворського, звернувшись до його творів [14. С. 137-141].
10. Охарактеризуйте основні підходи до проблеми людини та моралі у філософських курсах професорів Києво-Могилянської академії. Як в них виявляються особливості української історії та ментальності в них виявляються?

Проблемні питання та питання до дискусії

1. У чому полягала нетрадиційність поглядів професорів Києво-Могилянської академії у XVIII ст. порівняно зі здобутками західноєвропейської університетської філософії?

2. Курси філософії, що викладались у Києво-Могилянській академії, створювались за зразком філософських курсів західноєвропейських університетів. Що це було: форма популяризації в українській культурі досягнень західноєвропейської університетської філософії чи результат оригінальної творчості? Обґрунтуйте свою відповідь, спираючись на філософські погляди професорів Києво-Могилянської академії.

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ : Наукова думка, 1996.
3. Історія філософії : Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І. Ярошовця. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2002. Ч.7. С.744-770.
4. Історія української філософії : навч. посіб. / Русин М. Ю., Огородник І. В. та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008.
5. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.
6. Кониський Г. Філософські твори. У 2-х т. Київ, 1990. Т. 1-2.
7. Кононович-Горбацький Й. Підручник з логіки. Філософська думка, 1972. № 1.
8. Людина і довкілля. Антологія : У 2 кн. Кн.2. Київ : Заповіт, 1995.
9. Прокопович Ф. Філософські твори. У 3-х т. Київ, 1979-1981. Т. 1-3.
10. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
11. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. Київ, 2000.
12. Філософія в Києво-Могилянській академії Інокентій Гізель. Філософська думка. 1970. № 1.
13. Філософія в Києво-Могилянській академії. Йосип Кононович-Горбацький. Філософська думка. 1972. № 2-3.
14. Яворський Ст. Філософські твори. У 3-х т. Київ, 1992. Т. 1.

Модуль 2. (2 курс, 1 сем.)

Змістовий модуль 2. Українська філософія (XVIII – XX ст.)

Тема 4. Філософія Г.Сковороди

Основні поняття і категорії: любомудріє, «три світи», «дві натури», філософія серця, пантеїзм, споріднена («сродна») праця, «нерівна рівність», щастя.

План

1. Г. С. Сковорода: життя та вихідні принципи філософської позиції.
2. Філософська концепція про три світи та дві натури. Бог як вічна натура.
3. Вчення про самопізнання людини та преображення її «серця».
4. Концепція «сродної праці» і «нерівної рівності». Розуміння щастя.
5. Теоретична спадщина Сковороди і національна філософія.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте особливості філософського методу Г. Сковороди.
2. Розкрийте риси філософії Г. Сковороди в контексті культури українського бароко.
3. Що таке «три світи» та «дві натури»?
4. В чому суть концепцій «сродної праці» і «нерівної рівності»?
5. Як Сковорода розумів щастя?
6. В чому полягає сутність вчення про самопізнання людини.

Індивідуальні завдання

1. Звернувшись до творів Г. Сковороди охарактеризуйте особливості символічно-образного стилю його мислення. Як Д. Чижевський характеризує символіку Сковороди в своїй праці «Теорія символів Г.С. Сковороди» [10. С. 58-67]?
2. Опрацювавши уривок з твору Г. Сковороди «Начальная дверь ко христiанському добронравiю» дайте аргументовану відповідь на питання:
 - чи існують світові природи (натури) окремо одна від одної, чи може тілесна натура адекватно, – правильно і точно виразити сутність духовної?
 - на які риси і особливості людини акцентує увагу філософ?
 - які найважливіші умови досягнення людиною її життєвого щастя? У чому саме полягає це щастя? [5. С. 145-149].

3. Що дає змогу характеризувати вчення Сковороди як іманентний трансценденталізм? Наведіть аргументи «за» чи «проти».
4. Розкрийте і проаналізуйте основні аргументи Сковороди щодо тлумачення Бога як Вічної природи.
5. Звернувшись до уривків з твору «Потоп зміїн» охарактеризуйте розуміння Сковородою співвідношення духу і душі [9. С. 170-187].
6. Прореферувавши уривок з твору «Тлумачення із Плутарха про тишину серця» [9. С. 188-200] виділіть проблеми, що в ньому піднімаються. Охарактеризуйте їх.
7. Звернувшись до діалогу «Розмова п'яти мандрівників про істинне щастя в життєві» розкрийте розуміння Г.Сковородою щастя [8. С. 323-350]. Які різновиди щастя виділяє мислитель?
8. Звернувшись до діалогу «Наркіз або розмова на тему: пізнай себе» розкрийте проблему самопізнання у Сковороди [6]. В чому особливості її розгляду у порівнянні з європейською традицією?

Проблемні питання та питання до дискусії

1. У літературі, присвяченій Г. Сковороді, його називали «харківським Діогеном», «українським Сократом», «селянським просвітником», «містиком», «пантеїстом», «непослідовним матеріалістом». Які з цих визначень, на Вашу думку, відповідають сутності філософії Г. Сковороди, а які – ні? Обґрунтуйте свою позицію.
2. Чим завдячує Г. Сковорода Києво-Могилянській академії? Що спільного і в чому відмінність його поглядів та поглядів його вчителів – професорів Києво-Могилянської академії?
3. Які риси філософії Г. Сковороди характеризують його як представника філософії Просвітництва? В чому особливість його філософії?
3. Як Ви розумієте девіз Г. Сковороди: «Світ ловив мене та не спіймав». Що, на Вашу думку, у його житті відповідало цьому девізу?

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ : Наукова думка, 1996.
3. Історія української філософії : навч. посіб. / Русин М. Ю., Огородник І. В. та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008.

4. Історія філософії України. Хрестоматія: навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.
5. Людина і довкілля. Антологія : У 2 кн. Кн. 2. Київ : Заповіт, 1995.
6. Сковорода Г. Твори. У 2-х томах. Київ, 1994. Т. I-2.
7. Сковорода Григорій : Дослідження, розвідки, матеріали. Зб. наук, праць. Київ, 1992.
8. Україна: філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
9. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. Київ, 2000.
10. Чижевський Дм. Теорія символів Г. Сковороди. Хроніка-2000. Київ. 2000. № 39-40.

Тема 5. Українська філософія ХІХ ст.

Основні поняття і категорії: Дух, ідея, серце, філософія серця, раціоналізм, емпіризм, агностицизм, позитивізм, панпсихізм, «синехологічний спіритуалізм», дуалізм, «монодуалізм», самопізнання, мова.

План

1. Особливості української філософії ХІХ ст.
2. Романтизм як світогляд і філософія та його специфіка в Україні.
3. Проблеми людини й нації у творчості Кирило Мефодіївського товариства (М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко, М. Гулак).
4. Ідеї німецької класичної філософії в Україні (П. Лодій, І. Шад, Д. Велланський (Кавунник)).
5. Академічна філософія як зміна типу філософствування. О.Новицький про предмет, завдання й поступальність розвитку філософії. С.Гогоцький як історик філософії.
6. Філософія П. Юркевича.
7. Натуралістсько-позитивістська філософія (др. пол. ХІХ ст.) (В. Лесевич, О. Козлов, М. Грот).
8. Філософсько-лінгвістична концепція О.Потебні.

Контрольні питання

1. Які основні філософські погляди розвивались на Україні в ХІХ столітті?
2. Охарактеризуйте ідеї романтизму в українській філософії.
3. В чому виявляється зміна типу філософствування в академічній філософії ХІХ ст.?

4. Охарактеризуйте основні філософські ідеї прихильників німецької класичної філософії в Україні.
5. В чому виявлялись особливості проблематики натуралістсько-позитивістської філософії в Україні?
6. Розкрийте проблематику філософії П. Юркевича.
7. Охарактеризуйте філософсько-лінгвістичну концепцію О.Потебні.

Індивідуальні завдання

1. Обґрунтуйте, в чому проявляється антропоцентризм Т.Г. Шевченка, опрацювавши працю Д. Чижевського «До світогляду Шевченка» [3. С. 328-334].
2. Розкрийте зміст «хутірської філософії» П. Куліша [3. С. 322-327; 15. С. 420-432].
3. Розкрийте основні риси світогляду М. Костомарова та його історіософські ідеї, звернувшись до його праць [3. С. 315-322].
4. Охарактеризуйте розуміння філософії М.Максимовичем [15. С. 397-401].
5. Розкрийте філософські погляди П. Лодія та їх вплив на українську академічну філософію, звернувшись до його праць [3. С. 282-297; 15. С. 358-373].
6. Охарактеризуйте філософські погляди Й.-Б. Шада як видного представника шеллінгіанства в Україні, звернувшись до його творів [15. С. 351-358].
7. Розкрийте основні риси світогляду Д.М. Велланського (Кавунника) та особливості його філософських поглядів [15, С. 381-391].
8. Прореферувавши уривок з праці О. Новицького «Про закиди, роблені філософії з поглядів теоретичного і практичного» охарактеризуйте його вчення про предмет, завдання й поступальність розвитку філософії [15. С. 402-412].
9. Охарактеризуйте вклад С. Гогоцького в розвиток української філософії. Яку оцінку його філософським ідеям давали Д. Чижевський, Г. Шпет, Д. Антонович? [17. С. 316-323, 377-381].
10. Звернувшись до уривку з праці П. Юркевича «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого», розкрийте в чому полягає кордо центризм філософа, яким чином він витлумачує природу людського серця? До думок якого

українського філософа приєднується у даних міркуваннях П. Юркевич? [3. С. 356-358; 18. С. 491-501].

11. Розкрийте співвідношення і відмінність вчення про серце у Г. Сковороди і П. Юркевича.

12. Ознайомившись з уривками праць В. Лесевича «Філософія історії на науковому ґрунті», «Листи про наукову філософію» визначте чим на думку філософа є позитивна філософія та якими є її «осново начала» [3. С. 359-363; 15. С. 470-481].

13. Уважно опрацювавши уривки з праць Г. Челпанова «Мозок і душа» та «Проблема сприймання простору в зв'язку із ученням про апріорність та вродженість», визначте: яку філософську дисципліну він висував в якості найпершої та провідної. З думками якого представника німецької класичної філософії співпадали його міркування? Відповідь аргументуйте [3. С. 364-371].

14. Звернувшись до праці О. Потебні «Думка і мова», охарактеризуйте його вклад у філософію мови [18. С. 391-402; 15. С. 442-461].

15. Прореферуйте працю М. Грота «Про душу» та охарактеризуйте його філософські погляди [16. С. 488-504].

Проблемні питання та питання до дискусії

1. У чому сутність ідеї месіанства українського народу, що пропагував М. Костомаров?

2. Спираючись на ідеї філософії мови О. Потебні, проаналізуйте мовну ситуацію в сучасній Україні. Як ви ставитесь до ідеї двомовності? Обґрунтуйте свою позицію.

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.

2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ : Наукова думка, 1996.

3. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.

4. Грабович Дж. Шевченко якого не знаємо. Київ, 1992.

5. Грабовський П. Данило Михайлович Кавунник-Велланський. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.

6. Гузар І. Україна в орбіті європейської мислі : від Григорія Сковороди до Тараса Шевченка. Торонто-Львів, 1995

7. Зінківський В. Гоголь в його релігійних шуканнях. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
8. Кирило-Методіївське товариство. Збірник документів. Київ, 1990. Т. 1-3.
9. Костомаров М. І. Закон божий. Книги буття українського народу. Київ, 1991.
10. Куліш П. О. Вибрані твори. Київ, 1968.
11. Петров В. Куліш-хуторянин. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
12. Петров В. Естетична доктрина Шевченка. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
13. Попович М. М. В. Гоголь. Київ, 1996.
14. Роменчук Б. Шевченкові універсальні ідеї. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
15. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
16. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
17. Федів Ю. О., Мозгова Н. Г. Історія української філософії. Київ, 2000.
18. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / За ред. Л. В. Губерського. Київ: Знання, 2009.
19. Шевченко Т. Г. Твори. Київ, 1978-1979. Т. 1-5.
20. Щурат В. Філософська основа творчості П. Куліша. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.

Тема 6. Українська філософія ХХ ст.

Основні поняття і категорії: неоромантизм, історіософія, філософія української національної ідеї, національний поступ, ноосфера, конкордизм, світогляд, людина, духовність.

План

1. Соціально-економічна та духовна ситуація в Україні у перші десятиліття ХХ ст.
2. Філософський світогляд українських діячів у перші десятиліття ХХ ст. (М. Драгоманов, І. Франко, Л. Українка).
3. Особливості розвитку філософської думки України в 20-80 рр.
4. Особливості філософських пошуків українських філософів-шестидесятників.
5. Філософська думка в українській західній діаспорі.

6. Проблеми нації, державотворення та філософії історії в творчості В. Липинського, Д. Донцова.
7. Філософські погляди Д. Чижевського. Д. Чижевський про національну філософію.
8. Особливості сучасної української філософії.

Контрольні питання

1. Які основні філософські ідеї розвивались на Україні в ХХ столітті?
2. Охарактеризуйте філософські й соціально-політичні погляди М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки.
3. В чому виявляються особливості розвитку філософії в 20-80 рр. ХХ ст.?
4. Охарактеризуйте вчення В. Вернадського про ноосферу та його значення для сучасності.
5. В чому виявлялись особливості проблематики філософської думки в українській західній діаспорі?
6. Розкрийте проблематику філософії українських філософів-шестидесятників.
7. Охарактеризуйте історико-філософську концепцію Д. Чижевського.
8. В чому особливість вчення О. Кульчицького про основи філософії та філософських наук?
9. Які основні підходи до осмислення проблеми людини, духовності, культури в сучасній українській філософії, Ви знаєте? Назвіть філософів, що їх розвивали.

Індивідуальні завдання

1. Опрацювавши уривок з праці І. Франка «Поза межами можливого», визначте, які чинники І. Франко вважає найпершими чинниками суспільного прогресу та який орієнтир для індивідуальної діяльності висуває автор. Чи є він актуальним для покращення сучасної ситуації в Україні? Обґрунтуйте власну точку зору [5. С. 405-407].
2. Звернувшись до творів В. Винниченка охарактеризуйте сутність етики «конкордизму» та своє ставлення до неї [5. С. 420-425; 18. С. 426-440].
3. Звернувшись до статті П. Голубенка [6. С. 780-800]. Охарактеризуйте взаємозв'язок ідей Хвильового і Шпенглера.

4. Охарактеризуйте поняття нації в філософії В. Липинського, звернувшись до його творів [5. С. 456-464; 20.С. 717-720].
5. Обміркуйте, наскільки зберігають актуальність ідеї, висловлені у статті Б. Кістяківського «На захист права (Інтелігенція і правосвідомість)» [9. С. 142-149].
6. Уважно вчитайтесь в уривок Д. Донцова «Націоналізм» і визначте прихильником яких філософів був Д. Донцов. Якою мірою можна вважати його міркування виправданими? Оцініть їх історичну та сучасну значущість [5. С. 435-446].
7. Звернувшись до уривку з праці Д. Чижевського «Філософія і національність», дайте аргументовану відповідь на питання:
 - що таке національна особливість і яке її значення;
 - в якому відношенні перебувають явища загальнолюдського і національно – культурного. Як Ви розумієте твердження про те, що національна односторонність має вічне, загальне значення? [19. С. 606-617].
8. Опрацювавши статтю В. Горського «Дмитро Чижевський як фундатор історико-філософського українознавства» [3. С. 144-150] висловіть свою думку.
9. Прореферуйте статтю О. Кульчицького Іван Мірчук – дослідник української духовності [19. С. 53-63]. Висловіть свою думку.
10. Охарактеризуйте персоналістський антропологізм О. Кульчицького та його розуміння філософії [13].
11. Розкрийте особливості розуміння філософії С. Кримським, звернувшись до праці «Запити філософських смислів» [10. С. 8-21].
12. Розкрийте особливості співвідношення філософії та світогляду, звернувшись до праці В. Шинкарука «Світогляд і філософія» [23. С. 163-170].
13. Ознайомившись з уривком праці В. Вернадського «Деякі слова про ноосферу» охарактеризуйте вчення В. Вернадського про ноосферу [23. С. 217-225]. Проаналізуйте, чи виправдалися передбачення та твердження філософа? Що приніс сучасному людству науково-технічний прогрес?
14. Охарактеризуйте погляди М. Шлемкевича, звернувшись до його праць [19. С. 667-690, 20. С.289-339].
15. Звернувшись до книги В. Табачковського У пошуках невтраченого часу (Нариси про творчу спадщину українських

філософів-шестидесятників) [17] проаналізуйте його підходи до оцінки вкладу українських філософів в розвиток філософії.

Проблемні питання та питання до дискусії

1. Визначте провідну тенденцію у розвитку української філософської думки кінця ХІХ – початку ХХ століття.
2. Яку концепцію історії української філософії запропонував Д. Чижевський? Зіставте концепцію, обґрунтовану Д. Чижевським, з власним розумінням історії української філософії, що виробилось у Вас впродовж її вивчення.
3. Чому українська філософська та соціально-політична думка, що розвивалася в українській діаспорі, мала переважно християнський характер?
4. Яке значення для розвитку української філософії має творчість представників діаспори – Д. Чижевського, В. Зенківського, І. Мірчука, О. Кульчицького?
5. Що таке , на вашу думку, національна філософія?
6. На основі аналізу ідейного спадку М. Хвильового, Д. Донцова та В. Липинського, що спирались на теоретичні основи філософії волі (Шопенгауер, Ніцше), проаналізуйте характер зв'язку між філософією та політикою.
7. У чому полягає принципова відмінність напрямку формування національної ідеї, що запропонував В. Липинський, від закликів Д. Донцова до національної меншості, які він висловив у своєму вченні «вольового націоналізму»?
8. Що таке філософія українського духу?
9. Які філософські проблеми, на вашу думку, потребують першочергової уваги вітчизняних мислителів?

Література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Історія української філософії. Київ : Наукова думка, 1996.
3. Горський В.С. Філософія в українській культурі (методологія та історія). Київ, Центр практичної філософії, 2001.
4. Історія філософії України. Підручник. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 2008.
5. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.

6. Голубенко П. Хвильовий і Шпенглер. Хроніка-2000. Київ, 2000. №37-38.
7. Кістяківський Б. О. Українці і російське суспільство. Філософська і соціологічна думка. 1992. № 1.
8. Кістяківський Б. О. Проблеми і завдання соціально-наукового пізнання. Філософська і соціологічна думка. 1992. № 1.
9. Кистяковский Б. А. В защиту права (Интеллигенция и правосознание). Вехи. Из глубины. Москва, 1991.
10. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2003.
11. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ : Києво-Могилян. акад., 2008.
12. Кульчицький О. Іван Мірчук – дослідник української духовності. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
13. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен-Львів., 1995.
14. Липинський В. Націоналізм, патріотизм і шовінізм. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
15. Людина і довкілля. Антологія : У 2 кн. Кн. 2. Київ : Заповіт, 1995.
16. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. Київ, 1997.
17. Табачковський В.Г. У пошуках невтраченого часу (Нариси про творчу спадщину українських філософів-шестидесятників). Київ : Вид. ПАРАПАН, 2002.
18. Сиваченко Г. Конкордизм В. Винниченка або мистецтво бути щасливим. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
19. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38.
20. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 39-40.
21. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. Київ, 2000.
22. Філософія : світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ : Либідь, 2003.
23. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / За ред. Л.В. Губерського. Київ : Знання, 2009.

24. Франко І. Зібрання творів у 50 томах. Т. 45. Філософські праці. Київ, 1986.

25. Чижевський Д. Нарис з історії філософії на Україні. Київ, 1992.

Тести

1. Кому з мислителів належить робота: «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті»:

- а) П.Юркевич
- б) митрополит Іларіон
- в) М.Костомаров
- г) Г.Сковорода
- д) М.Драгоманов

2. Філософська концепція Г. Сковороди складалася з таких основних вчень:

- а) про життєве щастя та природу речей
- б) про три натури, два світи і споріднену працю
- в) про пошук ідеалу у спорідненій праці
- г) про дві натури, три світи, про споріднену працю
- д) про закони діалектики, про побудову суспільства

3. Вкажіть філософа, який продовжив започатковану Г.Сковородою «філософію серця»:

- а) І.Франко
- б) Ф.Прокопович
- в) Г.Кониський
- г) Д.Чижевський
- д) П.Юркевич

4. Який твір належить митрополиту Іларіону як філософу:

- а) Ізборник Святослава
- б) Повість минулих літ
- в) Повчання до братії
- г) Слово о полку Ігоревім
- д) Слово про Закон і Благодать

5. Кордоцентризм, як риса української філософії, сформувався у період:

- а) Козаччини
- б) ХІХ століття
- в) Київської Русі
- г) На початку ХХ століття
- д) ХХІ століття

6. Професійна філософія виникає в Україні в:
- а) в Києво-Могилянській академії
 - б) в університетах
 - в) в монастирях
 - г) Братських школах
 - д) в Київському національному університеті
7. Гуманістичні і реформаційні ідеї в культурі України формуються:
- а) X ст.
 - б) XVII – поч. XVIII ст.
 - в) поч. XIII ст.
 - г) XX ст.
 - д) кін. V ст.
8. Засновником класичного періоду української філософії вважають був:
- а) С.Оріховський
 - б) М.Смотрицький
 - в) Ф.Прокопович
 - г) Г.Сковорода
 - д) П.Юркевич
9. На розвиток української філософії в період Київської Русі мали вплив:
- а) неоплатонізм
 - б) матеріалістична філософія Античності
 - в) схоластика
 - г) номіналізм
 - д) томізм
10. Із наведених українських прислів'їв та приказок виберіть такі, що вказують на сенс життя людини:
- а) добро стратиш – наживеш, честь утратиш – пропадеш
 - б) не б'є, не лає, та ні про що не дбає
 - в) на житті як на довгій ниві
 - г) так треба у світі жити, щоб лиха не чинити
 - д) маленька праця краща за велике безділля
11. З наведених позицій назвіть ту, яка не вплинула на філософські ідеї Київської Русі:
- а) античні та візантійські філософські ідеї
 - б) ідеї християнства

- в) дохристиянські світоглядно-міфологічні уявлення
 - г) елементи давньослов'янської культури
 - д) матеріалістична філософія античності
12. Це не вірно, що Г.Сковорода:
- а) був матеріалістом
 - б) розвивав «філософію серця»
 - в) розвивав теорію «спорідненої праці»
 - г) створив теорію «двох світів»
 - д) створив вчення про «дві натури»
13. У котрому рядку правильно названі представники філософської думки Київської Русі?
- а) Г. Богослов, В. Великий, Д. Ареопагіт
 - б) Нестор Літописець, Митрополит Іларіон, В. Мономах
 - в) С. Оріховський, Ю.Дрогобич, П. Русин
 - г) Г. Смотрицький, І. Вишенський, В. Суразький
 - д) Ф. Прокопович, І. Гізель, П. Могила
14. Це не вірно, що П. Юркевич розробляв:
- а) механістичний матеріалізм
 - б) філософію серця
 - в) теорію ідей
 - г) розуміння реальності як активної взаємодії трьох світів
 - д) гуманізм
15. Представником філософської думки Київської Русі є:
- а) Іоанн Скот Еріугена
 - б) Данило Заточник
 - в) П.Русин
 - г) Дмитро Донцов
 - д) П.Могила
16. Назвіть основні характерні риси письмових джерел Київської Русі:
- а) оптимізм
 - б) песимізм
 - в) фаталізм
 - г) спрямованість на морально-етичну проблематику
 - д) кордоцентризм
17. З чим пов'язане виникнення професійної філософії на Україні:
- а) із діяльністю братств
 - б) із виникненням Києво-Могилянської академії

- в) із виникненням університетів на Україні
 - г) із освітньою діяльністю православних діячів часів Київської Русі
 - д) із поширенням книгодрукування
18. На чію філософію орієнтувалися філософські курси Києво-Могилянської академії:
- а) Платона
 - б) Аристотеля
 - в) Августина
 - г) Ф. Аквінського
 - д) Й. Дамаскіна
19. Яка із перелічених ідей належить В. Вернадському:
- а) розробив вчення про «ноосферу»
 - б) виступав за моральну відповідальність вченого
 - в) розробив концепцію соціальної справедливості
 - г) розкрив особливості українського національного характеру
 - д) розробив історіософську концепцію
20. За своїми найпершими характеристиками українська філософія тяжіла до:
- а) морального повчання та життєвих настанов
 - б) вибудовування абстрактно-теоретичних конструкцій
 - в) містико-афористичної символіки
 - г) натурфілософії
 - д) кордоцентричності
21. Кордоцентризм як риса української філософії сформувався у період:
- а) Київської Русі
 - б) козаччини
 - в) ХІХ століття
 - г) на початку ХХ століття
 - д) Києво-Могилянської академії
22. Чому «Повість минулих літ» є пам'яткою філософської літератури?
- а) тому, що описує історичні події
 - б) тому, що включає події позачасової священної історії
 - в) тому, що осмислює буття, пояснює факти та світоглядні людські уявлення, шукає їх витoki і робить висновки
 - г) тому, що показує ідеал суспільного життя

- д) тому, що переповідає основний сюжетний зміст Біблії
23. Основоположниками ісихазму були:
- а) Григорій Синаїт
 - б) Григорій Палама
 - в) Кирило Філософ
 - г) Іларіон Київський
 - д) Серапіон
24. На що була зорієнтована українська університетська філософія початку ХІХ ст.:
- а) німецьку класику
 - б) античну класику
 - в) критичний аналіз праць українських філософів 16-17 ст.
 - г) німецький романтизм
 - д) середньовічну схоластику
25. П. Могила був автором:
- а) «Гребника»
 - б) «Букваря»
 - в) «Синописа»
 - г) «Моління»
 - д) «Повчання»
26. Визначте позицію, в якій вірно названі видатні представники українського романтизму
- а) І. Котляревський, М. Максимович, М. Гоголь
 - б) М. Шашкевич, Г. Сковорода, Т. Шевченко;
 - в) Т. Шевченко, П. Куліш М. Костомаров
 - г) М. Максимович, П. Юркевич, С. Гогоцький
 - д) М. Драгоманов, М. Грот, П. Куліш
27. До форм пізнання П. Юркевич відносить:
- а) уявлення, поняття, ідею
 - б) споглядання, поняття, судження
 - в) уявлення, поняття, ідеал
 - г) відчуття, сприйняття, світорозуміння
 - д) уявлення, символи, апріорні поняття
28. Юркевич у структурі буття не виділяє:
- а) символічний світ
 - б) життєвий світ
 - в) ноуменальний світ
 - г) реальний світ

- д) феноменальний світ
29. Проблему співвідношення душі й тіла П. Лодій розглядав із:
- а) дуалістичної позиції
 - б) теїстичної позиції
 - в) матеріалістичної позиції
 - г) пантеїстичної позиції
 - д) деїстичної позиції
30. До неприйнятних рис просвітницької позиції П. Юркевич відносить:
- а) нігілізм стосовно філософської традиції
 - б) прагнення до ототожнення філософії з природознавством
 - в) підвищений інтерес до природознавства і науки
 - г) впровадження методів емпіричного дослідження у вивченні психології й наук про дух
 - д) прагнення до точності аналізу
31. Буття включає три компоненти: субстанцію, її діяльність і зміст цієї діяльності вважав:
- а) О. Гіляров
 - б) П. Юркевич
 - в) О. Козлов
 - г) М. Грот
 - д) М. Максимович
32. До структури філософського світогляду М. Грот не відносить:
- вчення про пізнання,
- а) філософську космологію,
 - б) вчення про красу
 - в) філософську антропологію,
 - г) етику
 - д) вчення про пізнання
33. Ґрунтом ідей романтизму в українській філософії було широке знайомство з філософією
- а) Канта
 - б) Шеллінґа
 - в) Лейбніца
 - г) Гегеля
 - д) Берклі
34. Автором праці «Логічні настанови, спрямовані на пізнання і розрізнення істинного від хибного» був

- а) С.Гогоцький
 - б) М. Костомаров
 - в) П. Лодій
 - г) П. Куліш
 - д) О.Новицький
35. В позиції О. Конта В. Лесевича передусім приваблює:
- а) критичне ставлення до теології
 - б) критичне ставлення до матеріалізму
 - в) критичний реалізм
 - г) критичне ставлення до гносеології
 - д) критичне ставлення до «метафізики»
36. Провідну роль у критиці позитивізму в Україні відігравали:
- а) екзистенціалізм
 - б) персоналізм
 - в) неокантіанство
 - г) неогегельянство
 - д) матеріалізм
37. Розробку філософії національної ідеї в Україні розпочали:
- а) П. Могила, Ф Прокопович
 - б) Іларіон Київський, Д.Заточник
 - в) С.Хвильовий, Д. Донцов, В. Липинський
 - г) члени Кирило-Мифодіївського братства
 - д) В. Винниченко, Л.Українка
37. О. Гілярів вважав, що вчення філософа, ідеї якого «понад двадцять століть становлять несвідоме розумове надбання освічених людей» це:
- а) Піфагор
 - б) Аристотель
 - в) Платон
 - г) Кант
 - д) Гегель
38. Основоположником філософії мови в Україні вважається:
- а) М. Костомаров
 - б) П. Куліш
 - в) О. Потебня
 - г) Л. Українка
 - д) П. Юркевич

4. Методи оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та оціночні бали за їх виконання:

- письмові п'ятихвилинки за філософськими категоріями;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий екзамен.

№ з/п	Види навчальної діяльності	Бал
1.	Відвідування лекційних занять	0,5 б. за 2 год.
2.	Відвідування семінарських занять	0,5 б. за 2 год.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за 1 виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б. за 1 заняття
5.	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у відповіді	3 б.
6.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
7.	Підготовка мультимедійних презентацій до семінарських занять	3 б. за 1 тему
8.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
9.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
10.	Підготовка есе по проблемі	5 б.
11.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції (в т. ч. в іншому вузі)	5-6 б.
12.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.

Для діагностики знань використовують ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

5. Розподіл балів, що отримують студенти (2 курс, 1 сем.)

Модуль 1 – поточне опитування та СРС			Модуль 2 – поточне опитування та СРС			Підсумковий модульний контроль	Сума (іспит)
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	40	100
10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Рекомендована література

1. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Київ : Либідь, 2004.
2. Горський В.С. Філософія в українській культурі (методологія та історія). Київ, Центр практичної філософії, 2001.
3. Історія української філософії : навч. посіб. / Русин М. Ю., Огородник І. В. та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 591 с.

4. Історія філософії України. Хрестоматія : навч. посіб. / Упор. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. Київ : Либідь, 1993.
5. Україна : філософський спадок століть. Хроніка-2000. Київ, 2000. № 37-38, 39-40.
6. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. Київ, 2000.
7. Філософія : світ людини. Курс лекцій : навч. посіб. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ : Либідь, 2003.
8. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / За ред. Л.В. Губерського. Київ : Знання, 2009.

Електронний репозиторій НУВГП

1. Наконечна О. П. Концепт філософської культури у контексті самовизначення української та російської філософії. Російська філософія : історія, методологія, життя. Вип.10. Полтава, 2011. С. 135-141.
2. Наконечна О. П. Філософська культура у вимірі ідентичності. Наукові записки : Серія «Філософія» Острог : вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип.17. С. 56-61
3. 06-07-144. Методичні рекомендації до вивчення теми: «Філософська думка України» на семінарських заняттях з дисципліни «Філософія» для студентів всіх напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання / Наконечна О.П. Рівне : НУВГП, 2015. 38 с.